

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002077

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 01-06-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №20-А від 20.08.2026 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Босий Олександр Михайлович

2. Oleksandr M. Bosyi

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 24-07-2026

Спеціальність за освітою: Право

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14341

Повне найменування юридичної особи: Центральнуукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Центральнуукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 04.61.11, 14.09.93

Тема дисертації:

1. Соціалізація молодіжної статеві-вікової групи в українському традиційному суспільстві XIX – першої чверті XX століття
2. Socialization of the youth sex-age group in the Ukrainian traditional society of the nineteenth – the first quarter of the twentieth century

Реферат/анотація:

1. У дисертації, на підставі комплексного вивчення різнопланових джерел цілісно охарактеризовано процес соціалізації молоді з урахуванням статеві-вікової стратифікації традиційного українського суспільства; виокремлено особливості організації, структуру та педагогічні функції молодіжних громад, як ключових об'єднань парубків та дівчат; визначено зміст соціалізації парубків та дівчат у молодіжних громадах (підкування про моральність, зміна соціовікового статусу, підготовка до сімейного життя, регуляція гендерної поведінки); розкрито шляхи реалізації змісту соціалізації української молоді (форми громадського спілкування: кумівство, побратимство, посестринство, сусідство, земляцтво, ярмарки, церква; форми дозвілля і розваг: вечорниці, досвітки (восени-взимку), вулиці (навесні-влітку); інкорпорація молодіжної

статеві-віковій групі в обрядово-святковій сфері життєдіяльності громади). Подальшого розвитку в дослідженні набули: особливості гендерної та вікової диференціації у процесі соціалізації української молоді у традиційному суспільстві; регулятори гендерної поведінки української молоді під час дозвілля. Уточнено: категоріальну структуру процесу соціалізації молоді; нормативні критерії віку статеві-вікової верстви «молодь» в українському традиційному суспільстві; особливості ініціальних статеві-вікових обрядів; значення суб'єктів соціалізації молоді; особливості спілкування молоді різної статі. Територіальні межі дослідження охоплюють усі етнічні українські землі. Нерівномірність уваги до певних регіонів зумовлена наявністю або ж нестачею необхідних для дослідження фактологічних даних. Так, історичні, етнографічні, історико-педагогічні матеріали дозволили зібрати повніший матеріал, докладніше вивчити та проаналізувати процес соціалізації молоді на території Бойківщини, Полісся, Волині, Полтавщини, Херсонщини та Гуцульщини. Водночас, інформацію з відповідної проблематики з таких регіонів як Слобожанщина, Лемківщина, Підляшся, Поділля, Покуття отримано переважно з архівних матеріалів, зібраних у XIX та у першій чверті XX ст. істориками, етнографами, фольклористами, для яких молодіжна субкультура не завжди була головним предметом вивчення, що зумовило певну обмеженість і неповноту інформації з окремих питань. Хронологічні межі дисертації охоплюють період XIX – першої чверті XX ст., що пов'язаний з історичним розвитком традиційної культури українців. Нижня хронологічна межа роботи – початок XIX ст. – визначається домінуванням в українському соціумі традиційної моделі соціалізації. Верхня хронологічна межа нашого дослідження визначається першою чвертю XX ст. – драматичним часом у становленні нової моделі соціалізації, відмінної від традиційної: відбувалося руйнування традиційних структур життєдіяльності українського селянства під впливом колективізації, індустріалізації та всебічного насильницького нівелювання української національної культури в контексті русифікаторської та атеїстичної політики радянської влади. Вивчення зазначеної проблеми стало можливим за рахунок вивчення джерельної бази дослідження, яка поділена у роботі на дві групи: першоджерела та умовно вторинні джерела. Першоджерелами стали етнографічні пам'ятки XIX – першої чверті XX ст.: неопубліковані архівні етнографічні матеріали та опубліковані етнографічні праці, що розкривають різні аспекти соціалізації української молоді у традиційному суспільстві. Це, насамперед, архівні матеріали: Частиною джерел дослідження є матеріали рукописних фондів, в яких зафіксовано різноманітні аспекти функціонування молодіжних громад. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у подальшому вивченні соціалізаційної проблематики традиційного українського суспільства. Систематизовані та узагальнені положення, фактологічний матеріал, джерельна база дослідження можуть стати основою для подальших наукових розвідок з історії педагогіки, етнопедагогіки; для розширення та оновлення змісту навчальних курсів з історії педагогіки, історії соціального виховання, теорії виховання, народознавства, етнографії дитинства, у процесі підготовки навчально-методичного забезпечення та укладанні підручників, посібників із цих дисциплін, спецкурсів педагогічних та класичних університетів. Одержані емпіричні дані, їх систематизація й педагогічна інтерпретація можуть бути також використані у діяльності інститутів післядипломної педагогічної освіти, закладів позашкільної освіти, громадських товариств та об'єднань. Результати дослідження можуть знайти застосування в розробці молодіжних соціальних програм. У дисертації соціалізація молоді в українському традиційному суспільстві XIX – першої чверті XX ст. трактується як процес засвоєння індивідом основних навичок життєзабезпечення та норм поведінки, певної системи знань, норм та цінностей, що дозволяло йому функціонувати повноправним членом суспільства та важливий механізм збереження етнічної традиції, підтримання стабільності усієї соціальної структури селянської спільноти.

2. In the dissertation, on the basis of historical and pedagogical analysis, the peculiarities of the functional manifestation of the "youth" stratum in the sexual age structure of traditional Ukrainian society are determined; the main features of the process of socialization of Ukrainian youth in the nineteenth – the first quarter of the twentieth century are characterized. The work defines the content of socialization of young men and girls in youth communities, as key associations for their socialization (care for morality, change of social age status, preparation for family life, regulation of gender behavior); the ways of socialization of Ukrainian youth are revealed (functioning

of male and female communities; forms of social communication, such as nepotism, brotherhood, sisterhood, neighborhood, zemliatstvo, fairs and church; forms of leisure and entertainment, such as evening parties, dawn parties (in the autumn-winter) and street parties (in the spring and summer). The features of gender and age differentiation in the process of socialization of Ukrainian youth in traditional society got further advancement in the research. Clarified: categorical structure of the process of socialization of youth; normative criteria of age of the sex-age stratum "youth" in the Ukrainian traditional society; features of the incorporation of the youth sex-age group into the ritual-festive sphere of community life; initial sex-age rites; the importance of the subjects of socialization of youth; features of communication between young people of different sexes; the functioning of youth communities. The territorial boundaries of the study cover all ethnic Ukrainian lands. Uneven attention to certain regions is caused by the availability or lack of factual data necessary for research. Thus, historical, ethnographic, historical and pedagogical materials made it possible to collect more complete material, to study and analyze in more detail the process of socialization of youth in the territory of Boykivshchyna, Polissya, Volyn, Poltavshchyna, Khersonshchyna and Hutsulshchyna. At the same time, information on relevant issues from such regions as Slobozhanshchina, Lemkivshchyna, Podlasie, Podillya, Pokuttia was obtained mainly from archival materials collected in the nineteenth and the first quarter of the twentieth century by historians, ethnographers, folklorists, for whom the youth subculture was not always the main subject of study, which led to a certain limitation and incompleteness of information on certain issues. The chronological limits of the dissertation cover the period of the nineteenth – the first quarter of the twentieth century, which is connected with the historical development of the traditional culture of Ukrainians. The lower chronological limit of the work is the beginning of the nineteenth century and it is determined by the dominance of the traditional model of socialization in Ukrainian society. The upper chronological limit of our research is determined by the first quarter of the twentieth century, a dramatic time in the formation of a new model of socialization, different from the traditional one: there was a destruction of the traditional structures of the life of the Ukrainian peasantry under the influence of collectivization, industrialization and comprehensive forced leveling of Ukrainian national culture in the context of the russification and atheistic policies of the Soviet government. The study of the abovementioned problem became possible due to the study of the research source base, which is divided into two groups in the work, namely primary sources and conditionally secondary sources. The primary sources were ethnographic monuments of the nineteenth and the first quarter of the twentieth century, namely unpublished archival ethnographic materials and published ethnographic works that reveal various aspects of the socialization of Ukrainian youth in traditional society. These are primarily archival materials. Part of the research sources are materials of manuscript funds, which record various aspects of the functioning of youth communities. The practical significance of the obtained results consists in the possibility of their use in the further study of socialization issues of traditional Ukrainian society. Systematized and generalized provisions, factual material, research source base can become the basis for further scientific explorations in the history of pedagogy, ethnopedagogy; to expand and update the content of educational courses on the history of pedagogy, the history of social education, the theory of education, ethnology, ethnography of childhood, in the process of preparing educational and methodological support and compiling textbooks, manuals on these disciplines, special courses of pedagogical and classical universities.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Окольніча Т. В., Босий О. М. Парубочі та дівочі громади як шлях соціалізації української сільської молоді (XIX – перша чверть XX століття). Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2022. Випуск 207. С. 37–42. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-28-32>
- 2. Окольніча Т. В. Босий О. М. Форми громадського спілкування української сільської молоді (XIX – перша чверть XX століття). Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2023. Випуск 209. С. 66–71. DOI: [10.36550/2415-7988-2022-1-209-66-70](https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-209-66-70)
- 3. Босий О. М. Молодіжні об'єднання, як механізми створення виховного ідеалу українців (XIX – перша чверть XX століття). Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2024. Випуск 213. С. 86–91. DOI: [10.36550/2415-7988-2024-1-213-86-90](https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-86-90)
- 4. Босий О. М. Зміст категорії «соціалізація молоді у традиційному суспільстві». Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2025. Випуск 217. С. 39–43. DOI: [10.36550/2415-7988-2025-1-217-39-42](https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-39-42)
- 5. Shevtsova, O., Tiutiunnyk, M., Bosyi, O., Zharovska, O., Patsaliuk, I., Bielikova, V. & Kuchai, T. (2022). Aesthetic Education of Young People As a Necessary Condition for Cultural Development of the Individual in Modern Conditions of the Information Society. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22 (10), 2022. Pp. 207–213. E-ISSN 2348-8387 DOI:10.22937/IJCSNS.2022.22.10.27 http://paper.ijcsns.org/07_book/202210/20221027.pdf (WOS)
- 6. Molodovska, Y., Vainola, R., Lisnevskaya, N., Biriuk, L., Kostenko, L., & Bosyi, O. Use of interactive technologies in an innovative educational environment. *Revista Eduweb*, 18 (3), 2024. Pp. 134–156. ISSN:1856-7576 <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2024.18.03.11> (WOS)
- 7. Bosyi, O., Levytska, L., Cherednyk, L., Protsenko, I., & Yeldinova, S. (2025). Students' educational care in higher education institutions: an innovative aspect. *Revista Eduweb*, 19(1), 2025. Pp. 85–104. ISSN: 1856-7576 DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2025.19.01.6> (WOS)
- 8. Окольніча Т., Босий О. Інкорпорація української молодіжної статеві-вікової групи в повноцінне життя сім'ї та громади XIX – першої чверті XX ст. The 12th International scientific and practical conference «Eurasian scientific discussions». Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. December 18–20, 2022. С. 309–314.
- 9. Окольніча Т. В., Босий О. М. Моральне виховання в українській молодіжній громаді XIX – на початку XX ст., Germany 9–11 January, 2023. С. 318–322.
- 10. Окольніча Т. В. Босий О.М. Професійні вимоги до українського вчителя у контексті європейських інтеграційних процесів. Підготовка майбутнього педагога в умовах євроінтеграційних процесів: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 30 березня, 2023. Кропивницький: РВВ ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. С. 6–8.
- 11. Окольніча Т. В., Босий О. М. Реалізація творчого підходу в організації навчально-пізнавальної діяльності школярів (на основі аналізу спадщини В. О. Сухомлинського). «Творча спадщина В. О. Сухомлинського у контексті викликів воєнного часу» : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю, присвяченої 105-й річниці від дня народження В. О. Сухомлинського, м. Кропивницький, 27 вересня 2023. Кропивницький : РВВ ЦДУ ім. В. Винниченка. С.139–141.
- 12. Окольніча Т. В., Босий О. М. Зміст поняття «соціалізація молоді українського традиційного суспільства». *Proceedings of VI International Scientific and Practical Conference «Innovative development of science, technology and education»*. Vancouver, Canada 14–16 March, 2024. С. 205–210.
- 13. Окольніча Т. В., Босий О. М. Статеві-вікова категорія «молодь» українського традиційного суспільства. 4th International scientific and practical conference «Science and society: modern trends in a changing world». Vienna, Austria March 18–20, 2024. С. 240–243.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0116U003481

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Окольніча Тетяна Володимирівна

2. Tetiana V. Okolnycha

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3740-2495

Додаткова інформація: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/GNM-8878-2022>;
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216926941>

Повне найменування юридичної особи: Центральнуукраїнський державний університет імені
Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Плахотнік Ольга Василівна

2. Olha V. Plakhotnik

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7732-5554

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса
Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коляда Наталія Миколаївна

2. Nataliia M. Koliada

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01, 13.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7743-7831

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com/citations?user=EpS4QTkAAAAJ&hl=ru;>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=I5d6rl0AAAAJ&hl=uk>

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дубінка Микола Михайлович

2. Mykola M. Dubinka

Кваліфікація: д.пед.н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7129-3750

Додаткова інформація: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57204901622;>

[https://scholar.google.com.ua/citations?user=17zYKGIAAAJ&hl=uk;](https://scholar.google.com.ua/citations?user=17zYKGIAAAJ&hl=uk)

<https://www.webofscience.com/wos/author/record/38855650>

Повне найменування юридичної особи: Центральнотериторіальний державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Савченко Наталія Сергіївна

2. Nataliya S. Savchenko

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0420-3289

Додаткова інформація: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/GWC-0102-2022;>
https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=IguNNCkAAAAJ&view_op=list_works&gmla=ABEO0YpxZ4CTiWMgZPe3K424Zh7RMapQ52JQtxXsvwjeemqZBnqzL_pv-wv4rX9_Vbwp33IcIY-3K9MvY5uPRCq9NsUUk1er_EcrhmU9aIsK4pA5oQ3zjeNk_-ERLcqk0y7RZX5uBcm0Z5SvNRYpvvFflbZL8mFSRYEJDr7vITjdxH9cosBYXWqjXqQ7HklDri5njtklDrRdDHZVNsVzrcIIdnp-nopd7GIlMiiqrwKzWRVMiYDkT8&iaan=Nataliia+Savchenko

Повне найменування юридичної особи: Центральнотериторіальний державний університет імені Володимира Винниченка

Код за ЄДРПОУ: 02125415

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові Філоненко Оксана Володимирівна
голови ради

Власне Прізвище Ім'я По-батькові Філоненко Оксана Володимирівна
головуючого на засіданні

Відповідальний за підготовку Окольніча Тетяна Володимирівна
облікових документів

Реєстратор Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна